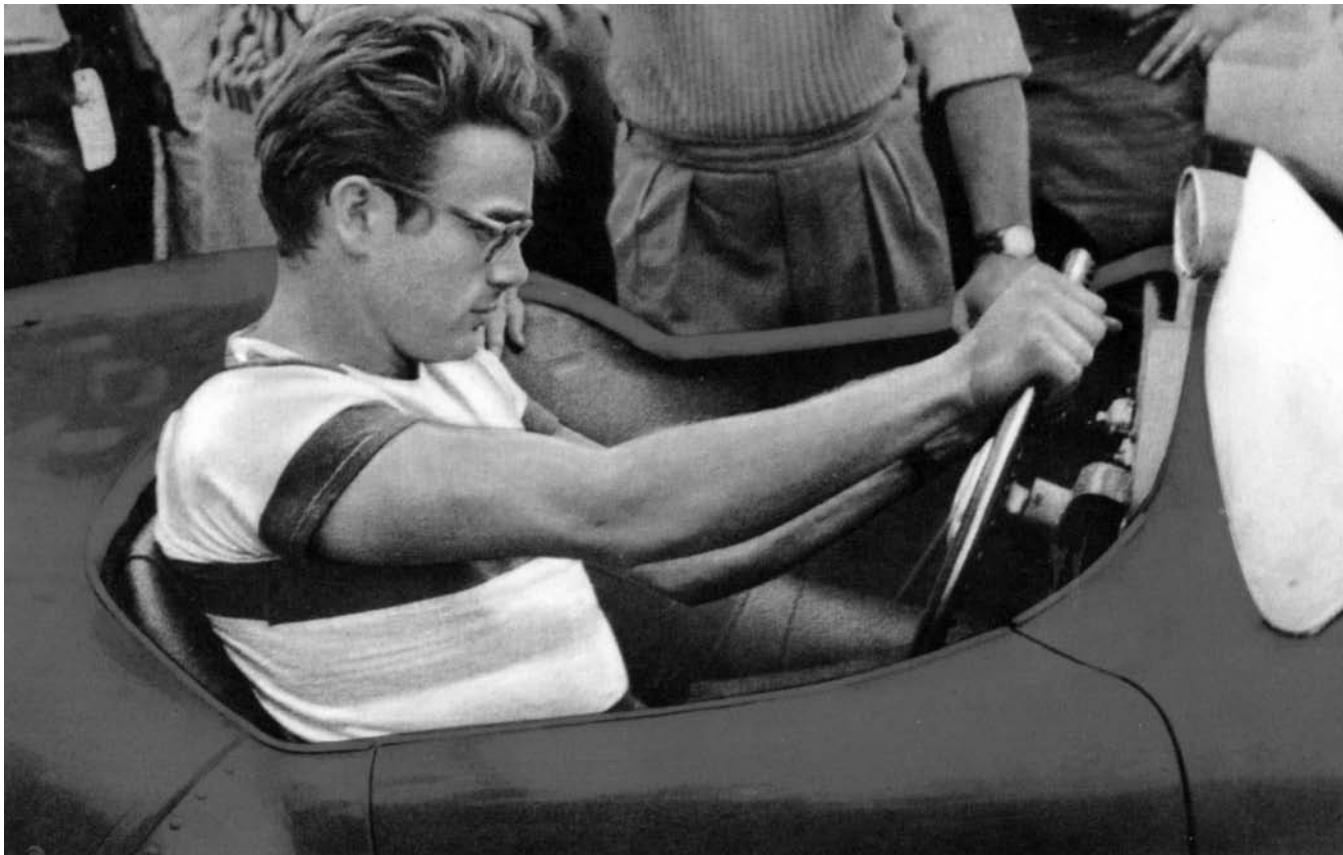

James Dean, quan el mite es fa carn de realitat

Antoni Roca

*"Jimmy ens va tocar a tots,
i ell estava tocat per la
grandesa."*

Natalie Wood

Diu el Diccionari: "Mite: idea, figura, presentades com a intocables, inqüestionables, absolutes..." I el mite es fa carn visible i mica etèria que d'entre les mans podria volar cap a un cel infinit d'horabaixa ara que la tardor és tocada per un especial estat de gràcia i, ¿per què no?, de misericòrdia gairebé divina, cristiana, que, gota a gota, humitat a humitat dolorosa ens obre la carn i l'esperit també. El mite, ara mateix, als cinc anys de la mort espectacular de James Dean, es fa, es transforma en realitat visible, gairebé palpable, com si de sobte entrés a casa nostra, a la llar conjugal que, diuen, és dolça, amable i preservativa. Tal vegada. Però, de tota ma-

nera, el mite, el timbre de casa (i això em va passar el passat 30 de setembre, a l'hora màgica de la migdiada, a la quietud plena des Puig des Molins), entre una massa informe de boira i pluja, mar o vent, et treu de la teva tranquil·litat, desfà el possible/probable clima d'intimitat sexual i assegut a la primera cadira que troba a mà et demana un café aigualit i curt de sucre. Llavors, al llarg d'una complicada cerimònia, penetra a l'interior del cervell, toca els cors i altres òrgans igualment sensibles al'hora que

Apareix el mite (a ca teua, per exemple) i els nostres somnis sempre al límit de la confusió entre el desig i la realitat, s'acosten al parany, estrany, dispar, volador, de l'esperit que sovint (però molt sovint) idealitza una pobra, mediocre vida, la fa conscient dels seus dèficits psicològics o mentals...

delicats, desperta sentiments en fase de pròleg o de preàmbul cap a un infinit de glòria, èxtasi, dolor, derrota, exili i tot allò que vostè sempre volia saber però no tenia coratge de preguntar-ho. Apareix el mite (a ca teua, per exemple) i els nostres somnis sempre al límit de la confusió entre el desig i la realitat, s'acosten al parany, estrany, dispar, volador, de l'esperit que sovint (però molt sovint) idealitza una pobra, mediocre vida, la fa conscient dels seus dèficits psicològics o mentals (tal vegada és el meu cas, ho consultaré amb el meu psicoanalista de capçalera) o també el trans porta a escenaris volcànics, de passió irreversible, d'imatges sense fre que tot és sempre possible, perquè, i no és agosarat dir-ho, quan l'espectacle cinematogràfic fa acte de presència, la convulsió, el terratrèmol es materialitza d'una manera tan absoluta com arrevatadora i de difícil control encara que no és perillós (diria que tot el contrari) que ara i mentre les coses, alguns mites, estiguin fora de qualsevol control i així millor poder abocar-se al gran precipici portador de felicitats eternes. O

no. No importa. Quan de mites es tracta, com tot just ara mateix, no cal iniciar un procés d'inflexió o de reflexió serena i meditada. Més aviat tot el contrari.

El nostre mite d'avui, James Dean (Marion, Indiana, 1931- Paso Roble, Califòrnia, 1955) tindria ara 74 anys. Un nen, podríem dir ara que la gent viu tant i sembla que no es mor mai. El seu accés al món real/irreal del mite fou de fulgor immediat que gairebé agafà tothom de sorpresa. De James Dean voldria recuperar el fragment d'una carta enviada a la seva família. "Després de mesos d'audicions, estic orgullós d'anunciar-vos que sóc membre de l'Actor's Studio. La gran escola del teatre on han estudiat Marlon Brando, Julie Harris, Arthur Kennedy, Mildred Dunnock. N'escullen molts pocs i és completament gratis. És el millor que li pot passar a un actor. Si continuo així i res no ho interromp crec que aviat podré contribuir amb alguna cosa important al món...". Però, al marge de les seves tres grans pel·lícules que protagonitzà, *Al este del Edén*, *Rebelde sin causa* i la bella clausura, *Gigante*, film/riu, dèiem llavors, l'espectacle es traslladà a l'univers dels mites. De James Dean recordo i, a la perfecció, quan una tarda de setembre encara estiuenca (tarda del 30 de setem-

bre del 1955) i mentre em trobava a l'ombra respectuosa d'una terrassa ubicada a la zona de Puigpunyent *sur-mer*, vaig rebre una trucada al mòbil. I al mòbil la veu, lenta, tremolosa, tallada per l'emoció i la tristesa immensa de Natalie Wood. "Tinc males notícies, amic Roca" -digué i el plor li sortia per ulls i boca, amb l'esperit destrossat- "Jimmy, ha mort. Sí, un accident de cotxe. Anava a bord d'un Porsche Spyder a més de 250 per hora i, és clar..." I la seva veu, una veu molt abans d'aquella inoblidable *West Side Story*, va caure dins l'infinítim pou de l'angoixa. La notícia, lògicament em va commoure de dalt a baix. Evocaria després el moment aquell quan el vaig conèixer. Fou un set de novembre del 1949, a poqueta nit, a una pizzeria, Angelo's, situada molt a prop del Soho, a un dels cors vitals de la ciutat de Nova York. Plovia intensament, el fred tallava la pell dels ossos però al carrer l'activitat era enorme. Llavors arribaria la seqüència més transcendental de la meua vida, James Dean, amb la dolça companyia de Natalie Woot—aleshores, una nena encantadora— entrà al local. I entre fums de cigarrets—en aquells dies els ciutadans de Nova York podien fumar a tots els llocs— olor a pizza calenta, bourbon de Kentucky, chianti amb denominació italiana d'origen, gin-

ger-ale i altres essències, vaig entrar en contacte amb James Dean. Tot, però, mercè a les diligències oportunes de la Natalie Wood, coneguda a Formentera l'any abans, l'estiu del 1948 quan de vacances desembarcaria a la Pitiüsa menor entre la discreció i la solidaritat de tots nosaltres. Respectàrem el seu silenci i només uns pocs establírem contacte amb la futura protagonista principal de *Rebelde sin causa*.

D'altra banda, el sopar a l'Angelo's fou lògicament sublim. Sopar i llarg passeig pels llocs més representatius de Nova York, Times Square, Central Park, Quinta Avinguda, mirada tendra als aparadors del Tiffany's, Madison Square Garden. Rockefeller Center. Fou l'inici d'una intensa amistat tallada de sobte, un infaust 30 de setembre, ara fa 50 anys. Mig segle. Com endevinarà el lector, després de la conversa telefònica amb la Natalie Wood no vaig dubtar a viatjar a Los Angeles, al cor neuràlgic del Hollywood clàssic i ser present-present i potent- als exercicis necrològics i posterior enterrament de l'actor. Recordaré sempre el rostre desfet de llàgrimes de la pobra Natalie Wood. Al seu costat, George Stevens, Nicholas Ray, Sal Mineo, Elia Kazan, Julie Harris, Elisabeth Taylor, Rock Hudson. Diada inoblidable, cert. Però tristíssima. ■

